

Nr 113

Av herr **Björkman m. fl.**, om sådana ändringar i skattelagstiftningen att vinster på grund av penningvärdets fall i möjligaste mån kan undantagas från beskattning.

Enligt 35 § kommunalskattelagen hänföres till intäkt av tillfällig förvärvsverksamhet bland annat vinst å yrkesmässig avyttring av fast eller lös egendom som förvärvats genom köp, byte eller därmed jämförligt fång och varit i den skattskyldiges ägo, beträffande fastighet under mindre än 10 år och beträffande annan egendom än fastighet under mindre än 5 år (*realisationsvinst*), därvid dock såsom skattepliktig realisationsvinst räknas ett reducerat belopp så snart egendom innehafts minst 7 respektive minst 2 år.

Utformningen av realisationsvinstbeskattningen leder i många fall till en orimlig beskattning. Det tages sålunda icke någon hänsyn till om den uppkomna nominella vinsten helt eller delvis har sin grund i fortgående penningvärdeförsämring. Förhållandet kan illustreras med följande exempel.

En person som inköpt en villafastighet för 50 000 kronor måste, innan sju år förflutit därefter, på grund av tjänsteförflyttning, befordran eller övergång till ny verksamhet på annan ort avyttra sin fastighet. Han erhåller på grund av penningvärdeförsämringen i köpeskilling 70 000 kronor och blir beskattad för realisationsvinst å 20 000 kronor. Detta belopp lägges till hans övriga inkomster och träffas av en hög progressivitet. På den nya orten måste han för att alls kunna erhålla en bostad förvärva eller själv bygga en villa. Kostnaden för denna villa, som är likvärdig med hans gamla villa, är densamma som han erhöll vid försäljningen av den gamla villan eller 70 000 kronor.

I själva verket har denne man inte gjort någon som helst vinst. Under den tid han innehaft sin förra villa har levnadskostnaderna stigit med 40 procent. Hans reala intäkt vid försäljningen är exakt samma som den köpeskilling han erlagt vid förvärvet. Ändock får han betala skatt för sin »vinst» och till på köpet inom progressionsskikt som på grund av en nominell stegring även av den övriga — verkliga — inkomsten kommit att ligga högt upp i skatteskalen.

En sådan beskattning, som icke kan anses stå i överensstämmelse med syftet med lagstiftningen, kan verka mycket hård. Den kan i många fall

försvåra eller omöjliggöra anskaffande av likvärdig bostad på den nya orten. Det kan icke heller ligga i samhällets intresse att utsätta en person, som genom duglighet avancerar till en mera ansvarsfull befattning eller genom företagsamhet startar ny verksamhet på annan ort, för en så drastisk straffbeskattning.

Vid 1951 års riksdag framfördes förslag om en omarbetning av reglerna för realisationsvinstbeskattningen så att hänsyn kunde tas till penningvärdeförsämringen. Bevillningsutskottet underströk att problemet vore betydelsefullt särskilt i tider av starkt fallande penningvärde men förutsatte, med avstyrkande av motionerna, att Kungl. Maj:t med uppmärksamhet följde utvecklingen och vidtog de åtgärder som kunde anses påkallade. Även vid 1954 års riksdag framhöll utskottet i anledning av motionsvis framförda yrkanden, att därest frågan skulle erhålla ökad aktualitet, det syntes önskvärt att en allsidig prövning komme till stånd.

Frågan om beskattningens utformning vid en fortgående penningvärdeförsämring har aktualitet även beträffande andra inkomster än realisationsvinst. Samma invändningar som i fråga om beräkning av realisationsvinst kan anföras mot beräkningen av skattepliktig inkomst av andra förvärvskällor, exempelvis vid försäljning av skog, upplåtelse av avverkningsrätt, avyttring av virkesförråd och försäljning av varulager och inventarier. Inom förvärvskällan rörelse där viss tid, längre eller kortare, alltid förflyter mellan förvärv och avyttring av en vara, är det ett genomgående drag att vid penningvärdeförsämring vinst av rent fiktiv karaktär beskattas. Vid upplåtelse som inkluderar goodwill är förhållandet helt likartat med avyttring som föranleder realisationsvinstbeskattning utom så till vida att någon avgörande tidsgräns ej finnes. Beträffande inkomst av tjänst och kapital föreligger icke samma problem eftersom intäkter och avdrag regelmässigt upptages i samma penningvärde.

En framkomlig väg att eliminera den av penningvärdeförsämringen orsakade skatteskärpningen vore att där så är praktiskt genomförbart anknyta beräkningen av skattepliktig vinst till index. Ett schematiskt exempel kan åskådliggöra beräkningsgrunden. En person förvärvar i mars 1952 en fastighet för 100 000 kronor och säljer den i mars 1958 för 125 000 kronor. Vid förvärvet utgjorde konsumentprisindex 125 (1949 = 100) och vid försäljningen sex år senare 151, en stegring med cirka 20 procent. Räknat i 1958 års penningvärde var inköpspriset 100 000 kronor plus 20 procent därav eller 120 000 kronor. Av den vid försäljningen uppkomna mellanskillnaden 25 000 kronor är alltså endast 5 000 kronor verklig vinst som bör beskattas såsom realisationsvinst. Av praktiska skäl torde det icke vara möjligt att låta obetydliga ändringar i index ligga till grund för ett sådant beräkningsätt, men vid förändringar på t. ex. 5 eller 10 procent låter det sig väl göra.

För bedömning av denna fråga kan även erinras om att riksdagen vid sitt ställningstagande 1941 till förordningen om krigskonjunkturskatt tog

hänsyn till här berörda förhållanden. Enligt anvisningarna till 9 §, punkt 3, skulle, därest uppkommen realisationsvinst vid avyttring av tillgång för stadigvarande bruk under beskattningsåret använts för inköp av tillgång liknande den avyttrade under sådana förhållanden att avyttringen och inköpet helt eller delvis skäligen borde betraktas som ett utbyte av en befintlig tillgång mot en annan, realisationsvinsten i motsvarande mån ej medräknas vid taxering till krigskonjunkturskatt.

I slutet av 1951, då enligt bevillningsutskottets uttalande detta problem måste betraktas såsom betydelsefullt, särskilt i tider av starkt fallande penningvärde, var konsumentprisindex 123. Det har nu stigit till 152. Då nuvarande bestämmelser alltså leder till beskattning av fiktiva vinster, härrörande av omständigheter varöver den skattskyldige icke kunnat råda, och risken för fortsatt penningvärdeförsämring alltjämt är överhängande, finner vi starka skäl tala för att en ändring av bestämmelserna bör komma till stånd.

Under återopande av vad vi här anfört hemställer vi,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en utredning i syfte att få till stånd en sådan omarbetning av skatteförfattningarna att vinst, som enbart har sin grund i penningvärdets fall, i möjligaste mån kan undantagas från beskattning.

Stockholm den 26 januari 1959

Folke Björkman

Leif Cassel

Astrid Kristensson